

כתובה

חיוב קטן
קטן אולם כתובה

1. חיוב בעל בכתובה כשאין עילה לחייב האשה בקבלת הגט.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב חיים הרצברג - אב"ד

הרב מרדכי אוריה - דיין

הרב יצחק שמואל גמזו - דיין

העובדות:

בני הזוג היו נשואים שנה ו-5 חודשים ולהם תינוק בן חמישה חודשים. מזונות הילד נפסקו בבימ"ש. הבעל תבע גירושין ומנגד תבעה האשה שלום-בית וכן מזונות עבורה.

נפסק:

לאחר עיון בבקשת האשה לענין חיוב הכתובה ובתגובת ב"כ הבעל ועיון בחומר שבתיק מחליט ביה"ד: היות והבעל הוא התובע את תביעת הגירושין ומאידך האשה עותרת לביה"ד בתביעה לשלום וחזרה ע"ג גם בעת הדיונים וביה"ד לא מצא מקום לחייב את האשה בקבלת ג"פ אי לכך באם הבעל מעוניין ועומד על תביעתו לגירושין עליו לפצות את אשתו בכתובה.

תיק מס' 1-21-308774819

ניתן ביום ד' אב תשס"א (24.7.01)

הופיעו: עו"ד ישראל כהנא (לאשה);

עו"ד אפרים ארנון (לבעל).

2. הצעת פשרה של ביה"ד במקרה בו מדובר בכתובה ששוויה גבוה, כדי להביא לגירושין במקרה בו האשה אינה מחוייבת בגט.

בית הדין הרבני האזורי באר שבע:

הרב אליעזר איגרא - אב"ד

הרב גדעון שריון - דיין

הרב אהרן דרשביץ - דיין

העובדות:

לאחר הריון והפלה שגרמו לאשה להכנס למצב נפשי קשה, עזב הבעל את הבית. זמן ממושך תבע הבעל גירושין ואילו האשה ביקשה שלום בית. בשלב מסויים הסכימה האשה לגירושין אולם דרשה לקבל את כתובתה ששוויה 180,000 ש"ח. הבעל טען כי איננו חייב כלל בתשלום הכתובה משום שבשל בעיותיה הנפשיות של האשה היו הנישואין 'מקח טעות'.

נפסק:

ביה"ד השתכנע מחוות דעת של פסיכולוג כי אין בעיה נפשית מוגדרת אצל אחד הצדדים. ברור כי הבעל נחרץ בדעתו להתגרש והוא כבר התגרש רגשית מאשתו כאשר עזב את הבית לאחר ההפלה של אשתו. מצד שני, ברור גם כי האשה אכן רוצה בשלום בית והיא מבינה את מעשיה. "לאור כל האמור אין ביה"ד רואה מקום לחייב את האשה בגט ולהפסיד את האשה את כתובתה והאשה זכאית לכתובתה ע"פ ההלכה. אולם לאור הנתק הממושך והארוך ממליץ ביה"ד לצדדים להתגרש ומציע לאשה לקבל מחצית משווי הכתובה דהיינו 90,000 ש"ח, כדי ששני הצדדים יוכלו להתחיל חיים חדשים".

תיק מספר: 1-21-028965879

ניתן ביום ט"ו סיון תשס"ג (15.6.03)

הופיעו: עו"ד אהרן בניסטי (לאשה);

עו"ד דוד גולן (לבעל).

3. האם גבר הומוסקסואל חייב בגירושי אשתו ובתשלום מלוא דמי כתובתה?

בית הדין הרבני האזורי פתח תקוה:

הרב שמואל פופוביץ - אב"ד

הרב משה אוהננה - דיין

הרב דוד מלכא - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו בשנת 1990 ולהם שלושה ילדים. בשלב מסויים עזב הבעל את הבית, חזר לתקופת ניסיון ולאחר כמה חודשים

עזב אותו סופית. האשה תבעה גט וכן את הסכום הנקוב בכתובה בסך 180,000 ש"ח כשהוא צמוד למדד. במקביל תבע הבעל בביהמ"ש כספים שלטענתו מגיעים לו. לטענת האשה מדובר בהומוסקסואל אשר מקיים קשרים עם גברים, ולכן עזב את הבית. היא דורשת לחייבו בגט בשל בגידתו בה ובשל העובדה שהיא חוששת להידבק במחלות מין. הבעל הודה בקשריו אלה אך טען כי אשתו לא התנגדה להם - טענה שהאשה הכחישה - וכי הסיבה לגירושין היא העובדה שהם אינם מסתדרים ביניהם מסיבות אחרות ולכן גם עזב את הבית. לדבריו, הוא רוצה לחזור הביתה אך יסכים להתגרש אם האשה תוותר על כתובתה. ביה"ד הציעו כי הבעל יבטל את תביעתו בביהמ"ש והאשה תוותר על כתובתה. לכן התנגד הבעל. בני הזוג הסכימו להצעת ביה"ד לפיה יתגרשו וענין הכתובה יידון מאוחר יותר. הגירושין נערכו והדיון שלפנינו עוסק בתביעת הכתובה ובו נחלקו דעות הדיינים.

נפסק:

דעת הרוב - הרב מלכא:

טענת האשה היא כי היא זכאית למלוא כתובתה הואיל והבעל גרם לגירושין בעצם עובדת היותו הומוסקסואל. טענה זו נדחת.

השאלה היא האם מקרה זה דומה למקרים שבהם נפסק "יוציא ויתן כתובה" בפד"ר א עמ' 201 עסקו במקרה בו סרב בעל לתת מדור ראוי, מקרה בו הדין מחייבו להוציאה ולתת כתובה. ושם הובאה מחלוקת ראשונים האם חייב לשלם גם תוספת כתובה. לדעת רבינו חננאל במקום שכופים את הבעל לגט בשל מום שיש בו אין לחייבו בתוספת כתובה בשל אומדן דעתו שלא התכוון להתחייב בתוספת כאשר הדרישה לגט תבוא מצד האשה. כמו כן, ישנה מחלוקת ראשונים ואחרונים בשאלת חיוב הבעל בתוספת כתובה במקרה בו הוא נכפה לתת גט בשל היותו מחוסר כח גברא. יש הפוסקים שמכיון שהדבר שנוי במחלוקת הרי שאין להוציא את התוספת מידי הבעל שהוא 'המוחזק'. נראה שהומוסקסואל אינו עדיף על מי שאין לו כח גברא לענין חיוב תוספת כתובה. יתר על כן, במקרה דנן המשיכה האשה בחייה עם הבעל גם לאחר שנודע לה על קשריו עם גברים, והיא לא טענה שעונתה נמנעה או פחתה בעקבות קשריו אלה. לכן נראה שלא זו הסיבה היחידה

לכאורה היה מקום להבחין בין חוסר כח גברא, המהווה בעיה רפואית שאין בה אשם של הבעל, ובין הומוסקסואליות, המהווה עבירה הנובעת מבחירה חופשית ועל כן יש בה מידה של אשם מצד הבעל וניתן לומר שהוא הגורם לגירושין. לכאורה דומה הדבר למקרים בהם חייבו ראשונים בעל בתוספת כתובה: כשהדיר את אשתו מכל פירות שבעולם או נשא אחרת על פניה, מעשים בהם גורם הבעל לגירושין שלא מאונס. אלא שאין הדברים דומים. אמנם אינו דומה לגמרי הומוסקסואל לחסר כח גברא, אך מצד שני גם למדיר או נושא אשה על אשתו אינו דומה. הומוסקסואל לא הביא על עצמו את מצבו. הנטיה החריגה הזו קיימת בו אך הוא מחוייב להתגבר עליה. ראייה לדבר היא באיסורי התורה על משכב זכר ובהמה, איסורים המגלים שיצרים כאלה אכן קיימים בעולם, אך בעליהם חייבים לכובשם, ולא ייעשו. אולם, חוסר ההצלחה בהתגברות אינה בגדר מעשה אקטיבי כמו מדיר אשתו או נושא אחרת על פניה, מעשים שהינם תלויים לחלוטין ברצונו, ובהם יש אף לחשוש לסברת המרדכי כי בעל שירצה לגרש אשתו ידיר אותה ויפטר מתוספת. סברה זו אינה שייכת במקרה דנן. למרות הפתיחות בדורנו, עדיין רוב האוכלוסיה דוחה התנהגות הומוסקסואלית ולא סביר שאדם יגדיר עצמו ככה רק כדי להפטר מתשלום כתובה. מכיון שעולה כי האשה גלתה הבנה למצבו של בעלה וראתו בו מעין חולי שלא ניתן לתיקון, הרי שכן דומה הדבר למי שסובל מחוסר כח גברא שאין מחייבים אותו בתוספת כתובה. וכפי שחוסר כח גברא אינו מאפשר כלל חיי אישות ובכ"ז איננו מחייבים בו תשלום תוספת כתובה, כך הוא גם במקרה של בעל הומוסקסואל.

פרט לכך, גם במקום בו התנהגות הבעל מהווה עילה לחיוב בגט וכתובה נדרשת התראה בבעל כדי לחייבו בכתובה, משום שאם כדי להפסיד את האשה מכתובתה נדרשת התראה, הרי שודאי שכדי לחייב את הבעל בכתובה ולהוציא ממנו ממון היא נדרשת (חכם צבי, תשובה קל"ג; פד"ר ח' עמ' 257 ועוד).

בנידון דנן לא התרו בבעל, ויתכן שאילו היו מתירים בו היה אף מתקן את דרכיו. לאור כל זאת, לא ניתן לחייבו בכתובה. לגבי שאלת חיובו במתן גט (ביה"ד דן בכך למרות שכבר ניתן הגט) - בעבר חייב ביד" בת"א בעל הומוסקסואל במתן גט לאשתו (אך לא חייבו אותו בכתובתה). אך הדבר תלוי במחלוקת שמביא הרמ"א (אהע"ז סי' קנ"ד סע' א'), מחלוקת העוסקת בשאלה

האם כופים בעל שעובר איסורים חמורים לגרש את אשתו. לדעת ה"ש אומרים' שם ניתן לכפותו רק במקרים בהם הוא מכשיל גם את אשתו באיסורים עליהם הוא עובר, למשל "מאכילה דבר איסור". הנודע ביהודה (מהד' תנינא, אהע"ז סי' צ"א) מוסיף שגם בעבירות של הבעל הפוגעות בחיוביו לאשתו כמזונות ועונה ניתן לכפותו לגט, אולם קובע שכדי לחייבו בכתובה נדרשת התראה, כאמור לעיל.

במקרה דנן כלל לא ברור כי אף ניתן לכפות על הבעל לתת גט. הרי גם האשה מודה כי הבעל מסוגל לחיות עימה חיי אישות, אלא שהתנהגותו המינית גורמת לה למאוס בו, וזו לכאורה טענת 'מאיס עלי' בטענה מבוררת. למרות זאת, לא פשוט שניתן לכפות גט הואיל והמאוסות נובעת ממעשי הבעל שאינם פוגעים ישירות בחיוביו הנובעים מן הנישואין.

מעבר לכך, ניתן להשוות את המקרה דנן למקרה בו בעל מתמכר לדבר מסויים, למשל: אלכוהול או סמים, והאשה טוענת כי ההתמכרות גורמת לה למאוס בו. במקרה זה יש להסתפק האם מדובר במעשה אקטיבי המאלץ את האשה לתבוע גירושין וממילא מחייב את הבעל בגט ובכתובה, או שמא ניתן לומר כי הבעל כבר משועבד להתמכרותו ואינו נחשב לעושה מעשה בפועל המחייבו בגט. המהרש"ל (תשובה ס"ט) דן במקרה של אשה הטוענת כי בעלה מכור לשתיה ומגיע הביתה שיכור, על כן הוא מאוס בעיניה. המהרש"ל קובע מצד אחד כי זכותה של האשה שלא לחיות עם בעלה, וזאת אף אם ידעה על התנהגותו זו טרם הנישואין משום ש"דווקא על מומין הוא דשייך לומר ידעה וקבלה ומחלה, אבל על דבר עבירה ומעשים רעים ועובר על דת לא שייך לומר ידעה וקבלה כי אסור לקבלה. ואם קבלה קבלה בטעות ועד כאן קבלה ותו לא. ודברים אלו אין צריכין פנים דפשיטא שנאו ומאוס הוא ובדין אינה יכולה לקבלו...". אך מצד שני הוא קובע כי גם אין כופים את הבעל לגרש וכן אין מחייבים אותו בתשלום כל מה שהוא מעבר לנדוניה שהכניסה ו"אם תפסה יותר מנדונייתא בעבור כתובתה מפקינן מינה [=מוציאים ממנה]".

הדיין מביא מקורות נוספים (שו"ת רמ"א סי' ל"ו; שו"ת מהר"ם מלובלין סי' מ"ח) מהם עולה כי אשה המואסת בבירור בבעלה בשל התנהגותו, כגון שהיה מהמר או גנב, או בשל מחלה ממנה הוא סובל, אינה זכאית לכך שיכפו את בעל לגרשה ואינה זכאית

לקבל מכתובתה יתר על מה שהכניסה לו בנדוניתה. גם אם לא נוסף לכך את הספקות הקיימים לגבי מניעה של האשה בתביעת הגירושין שלה, הרי שנגיע למסקנה כי לא נוכל לחייב את הבעל בגט ובכתובה, אף אם אנו מאמינים לאשה שהוא מאוס עליה.

דעת המיעוט - הרב פופוביץ:

מדובר בהומוסקסואל שעובר איסורים חמורים ופוגע בהתנהגותו בחיי האישיות שלו עם אשתו. רוב הנשים לא יסכימו לחיות עם בעל כזה. דומה הדבר לבעל 'רועה זונות' אשר לפי דברי הרמ"א (אהע"ז, סי' קנ"ד סע' א') כופים אותו לגרש. הטעמים המובאים במקורו של דין זה: ספר האגודה במסכת יבמות, שייכים גם לגבי הומוסקסואל, ואף הטעם שמביא ערוך השולחן לדין 'רועה זונות' - כי יש סכנה בדבר, שייך כאן משום שמחלת האיידס שכיחה בין הומוסקסואלים והיא מהווה סכנה לאשה.

אין לטעון כי זו נטיה שלא ניתן להתגבר עליה משום שלא יתכן כי התורה היתה גזרת עונש סקילה על חטא שהאדם אנוס לבצעו. מלבד זאת, הרי במקרה דנן ברור שהבעל יכול לחיות עם נשים אלא שהוא מתאוה לחיות גם עם גברים, ואין מדובר באונס. לכן יש לקבל את טענת האשה כי אינה מסוגלת לחיות עם גבר כזה אשר פירק את משפחתו במעשיו השליליים, ויש לחייבו בתשלום מלוא דמי הכתובה. מכיון שבידו לתקן את חיי המשפחה שלו ואינו עושה כן, משמע שלא אכפת לו אם יתפרקו הנישואין וזה כאילו הוא תובע את הגט. אם לא נעמיד זאת כך נגיע למצב שבו כל בעל שירצה להפטר מאשתו ומדמי כתובתה יבצע פעולה שתחייב אותו בגט ואזי יפטר מן הכתובה.

למרות שישנה מחלוקת הראשונים שהזכירו גם דיני הרוב, המחלוקת שבה סובר הר"ח כי מי שנכפה להוציא מחמת מום שיש בו ישלם רק עיקר כתובה ולא תוספת, ודעתו זו צריכה לגרום לכך שלא נחייב את הבעל מספק, הרי שיש להבחין בין מקרה זה למקרה דנן. ברור שבמקרה בו מדובר בתביעה מחמת דבר התלוי ברצונו של הבעל המהווה עילה לדרישת גט, נחייב בתוספת כתובה. כך משמע מן המרדכי (כתובות נ"ה ע"א) ומשו"ת הרא"ש (כלל ח' סי' ז') מהם עולה כי גם הר"ח יודה שכאשר מדובר בבעיה שהבעל יכול להתגבר עליה, הרי שהוא חייב בכל הכתובה למרות שהאשה תובעת את הגט. כך גם

ובאשר לטענת הבעל כי נודע לו שהאשה עשתה הפלה בעודה נשואה לו, ראשית האשה הכחישה. וגם אם נקבל טענה זו, אין לטענה זו בסיס בהלכה להפסיד כתובתה ועל אחת כמה וכמה שאין זה מעיד על בגידה שכן כבר קבעו חז"ל "רוב בעילות אחרי הבעל".

לאור האמור ביה"ד דוחה את כל טענות הבעל וב"כ ומחייבו לשלם לאשה את תוספת הכתובה.

והנה באשר לתוספת הכתובה שהבעל התחייב לשלם לאשה סך מיליון ש"ח, השיב הבעל לשאלת ביה"ד "בתחילה רציתי סכום יותר גבוה, והרב שחיתן אותי לא הסכים, אני ראיתי זאת כדבר שיש בו משמעות שמקריאים בחתונה את הסכום, זה עושה רושם ולכן שכנעתי את הרב להסכים לסך הנ"ל, זה לא דבר שתכננתי אותו". הרי שהבעל הודה כי התחייבות זו על מיליון ש"ח היתה מיוזמתו ולכן חלה ההתחייבות שלו כדת וכדין ואי לכך ביה"ד מחייב את הבעל לשלם לאשה את הסכום הנ"ל כדין תוספת כתובה כמבואר ברמ"א בסימן קנ"ד סעיף כ"א וראה פד"ר כרך ח' עמודים 254-278.

4. חיוב בעל שבגד באשתו בתשלום כתובתה בסך מיליון ש"ח בהם נתחייב מיוזמתו החופשית

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב **אברהם אטלס** – אב"ד

הרב **ישראל שחור** – דיין

הרב **מימון נהרי** – דיין

בית הדין הרבני הגדול:

הרב **יוסף נדב** – אב"ד, יו"ר

הרב **עזרא בר שלום** – דיין

הרב **אברהם שרמן** – דיין

עולה מדברי אחרונים ומפסיקות של בתי דין בעבר (פד"ר א עמ' 218; פד"ר ח עמ' 278 וכן מפסה"ד שהובא בסיכומי האשה ומוזכר גם בדעת הרוב). מכיון שאין מחלוקת על העובדה שהיא הומוסקסואל, הרי שיש לקבל את טענתה העקבית של האשה כי זו הסיבה המרכזית לגירושין, אע"פ שהבעל טוען כי הסיבות שונות הן.

למרות שבתשובה לשאלת אחד הדיינים ענתה האשה שלא היתה מתחנתת עמו אילו היתה יודעת על נטיותיו המיניות, הרי שלא ניתן לומר כי מדובר כאן בטענת 'מקח טעות' משום שטענה זו לא נטענה במהלך הדיונים, וגם לא סביר להעלותה לאחר 12 שנות נישואין ושלושה ילדים. כל אשה התובעת גירושין תאמר כי אילו היתה יודעת שבעלה יעשה לה כך או אחרת לא היתה נשאת לו, והרי לא יעלה על הדעת לקבוע כי תמיד מדובר ב'מקח טעות'.

אך גם אם נניח כי התכוונה באמת לטעון טענת 'מקח טעות', הרי שיש לומר כי מכיון והבעל ידע על נטיותיו ובכ"ז כתב לה תוספת כתובה, הוא זה שהזיק את עצמו. מצאנו בהלכה מקרים בהם מתחייב בעל בתוספת כתובה למרות שידע מלכתחילה על בעיה בנישואין אלה, ואפילו במקרה בו מדובר בנישואין אסורים ואף בטלים חייב הבעל בתוספת כתובה בה התחייב (**חלקת מחוקק ובית שמואל** בסי' קט"ז ס"ק א').

לכן חייב הבעל לשלם כאן את מלוא סכום הכתובה - 180,000 ש"ח, אך היות ולא צוין בכתובה שהסכום צמוד למדד, הרי שאין להצמידו למפרע אלא רק מהיום ועד לתשלום בפועל.

לגבי טענת דעת הרוב כי 'רועה זונות' צריך התראה כדי לכפותו בגט ובתשלום דמי הכתובה - נראה שזוהי דעת יחיד של **החכם צבי** ולא מצאנו כמותה בשו"ע. ואולי כוונתו של **החכם צבי** היא שרק אם כופים אותו לגרש אזי יש להתרות בו גם על הכתובה, אבל אם הסכים לגרש הרי שעם הגירושין חלה עליו חובת התשלום. מלבד זאת ישנם אחרונים (**הגר"א והשבות יעקב**) הסוברים שאם מדובר בעבירה חוזרת ונשנית או בעבירה על איסור מפורסם הרי שאין צורך בהתראה, וזהו המצב במקרה דנן.

העובדות:

בשנת 1997 חייב ביה"ד את הבעל במתן גט בעילת 'רועה זונות' על פי דברי הרמ"א בשו"ע אהע"ז סי' קנ"ד סע' א', וכן חייבו בתשלום תוספת הכתובה בסך מיליון ש"ח. הבעל פנה לביה"ד וטען שאיננו חייב בגט משום שאיננו 'רועה זונות'. לדבריו, אכן נסע עם ידידה לחו"ל ולן עמה בחדר אחד אך המיטות היו נפרדות. כמו כן טען שאיננו חייב בתשלום תוספת הכתובה משום שאשתו עשתה הפלה בעודה נשואה.

נפסק:

ביה"ד הרבני האזורי:

הרב **אטלס**:

"והנה באשר להגדרת המושג רועה זונות המובא בשו"ע אבה"ע סימן קנ"ד סעיף א' שמקורו בספר ה"אגודה" ובהסתמך על הפסוק במשלי כ"ט ג' 'רועה זונות יאבד הון' עיין בתרגום שמפרש את המלה 'רועה' - ו'דמתחבר' וכן ראה ברש"י ובאבן עזרא, ובמצודת ציון המפרשים את המילה 'רועה' מלשון 'ריעות וחבור'.

אשר על כן הקשר של הבעל עם אותה ידידה בהיותו יוצא עמה לחו"ל יחד ולן עמה באותו חדר, לית מאן דפליג שזה מעיד על 'ריעות' ו'התחברות' וממילא חל עליו הפסוק האמור וההלכה האמורה כנ"ל ומבלי להתייחס לשאלה באם היה קשר פיזי אם לאו.

✂ ביה"ד הרבני הגדול:

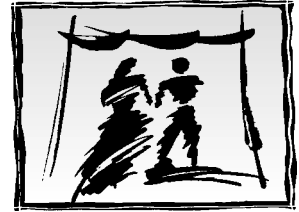
ביה"ד מאפשר לבעל המערער להביא לביה"ד האזורי ראיות חדשות, שלא היו לו בעת מתן פסה"ד, לטענתו בדבר הריונה של אשתו.

בדבר חיובו בעילת 'רועה זונות': ביה"ד איננו מאפשר לפתוח מחדש את הדיון, למרות שהמערער טוען כי לא ניתן לו לחקור את החוקר שהביא את הראיות לבגידתו באשתו. על המערער היה להגיש על כך ערעור בסמוך לעת חיובו בגט, ומשלא עשה כך הפסיד את זכותו לערער. למרות זאת, מאפשר ביה"ד למערער להביא לביה"ד האזורי הוכחות חדשות שיש לו בנוגע לעניין זה, והוא יחליט אם לשמען או לא.

לאחר הדיונים בביה"ד האזורי בעניינים אלה ומתן החלטה בהן, ימשיך ביה"ד הגדול לדון בענין הכתובה.

באזורי: תיק מס' 1-24-2720
ניתן ביום י"ב אדר תשס"א (7.3.01)
בגדול: תיק מס' 1-24-7699
ניתן ביום ה' תמוז תשס"א (26.6.01)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור טענות פטור מתשלום הכתובה

כתובות

טענות סטור
מתלום הכתובה

5. דיון במתן כתובה של 555,555 ש"ח; דיון בטענות הבעל לפיהן יש לפטור מתשלום הכתובה משום שסכום כזה מהווה אסמכתא ומשום שמחלת הנפש של האשה מהווה מקח טעות בנישואין.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב ישראל מאיר לאו - נשיא, יו"ר
הרב שלמה דיכובסקי - דיין
הרב יוסף נדב - דיין

העובדות:

לאחר דיונים שארכו כארבע שנים הגיע זוג לידי הסכמה להתגרש. מחלוקת שנותרה בעינה נגעה לשאלת חיובו של הבעל בתשלום כתובת אשתו שהסכום הנקוב בה הגיע לסך 555,555 ש"ח. בביה"ד האזורי נחלקו הדעות האם על הבעל לשלם את כל הסכום או חלקו וכן לגבי אופן התשלום. בערעורו טען הבעל כי יש לפטרו מתשלום הכתובה כולה בשל מחלת נפש שלטענתו אשתו לקתה בה עוד טרם הנישואין, דבר המהווה לדבריו 'מקח טעות' בקידושין ועל כן פוטר אותו מתשלום הכתובה כולה או לפחות מתשלום תוספת הכתובה. לחילופין טען הבעל כי התחייבות לתוספת כתובה בסכום כה גבוה אין לה תוקף ועל כן אין לחייבו לשלמה.

נפסק:

הרב לאו:

הבעל מסתמך על דו"ח של פסיכולוג שקבע כי לאשה ישנן הפרעות אישיות שמקורן בתקופה שלפני הנישואין, ועל כן ניתן לקבוע כי מדובר במקח טעות שבעטיו פטור הוא מתשלום הכתובה. יש לבחון את המשנה והתלמוד שבכתובות דף עה העוסקות בטענת בעל לקיומם של מומים באשתו טרם הנישואין, מומים

שעליהם לא ידע ועל כן הם גורמים לנישואין להחשב כ'מקח טעות', וכן את דיוני הראשונים בסוגיה. ההלכה שנפסקה בשולחן ערוך (אהע"ז קיז ח) קובעת כי חובת הראיה על הבעל: "היו בה מומין שאפשר שנולדו בה אחר האירוסין, אם נמצאו בה אחר שכנסה לבית הבעל, יד על הבעל להביא ראיה שעד שלא נתארסה היה בה והיה מקחו מקח טעות". הראיה שהביא הבעל, דו"ח הפסיכולוג, לא מהווה ראיה מספקת. קשה להסיק ממנו כי מדובר במחלת נפש המהווה 'מקח טעות'.

"אם כך היה המצב הבעל לא היה נזקק לחוות דעת סוציאליות ופסיכולוגיות כדי להגיע למסקנה זו, אלא מיד כשגילה את מצבה היה בא לפני בית הדין בתביעה לגירושין. הבעל עצמו עשה נסיונות לשלום בית, התייעץ עם רבנים כיצד לשקם את מערכת היחסים בינו לבין אשתו.

בנוסף לכך, אפילו אם נניח שהמצב הנפשי של האשה, זו עילה לטענת מקח טעות, הרי אין לנו כל ראיה כי מצב זה לא נהיה רק לאחר הנישואין וא"כ שוב אמרינן נסתחפה שדהו. זאת ועוד, אף אי נימא דהיה קודם, עדיין יש לחייב את הבעל בכתובה היות "שחזקתו שידע בהן ונתפייס הרי זה חייב בכתובתה" שו"ע שם סע' ט'. מספר שנות נישואין חלפו מאז התלונן הבעל לראשונה כנגד אשתו, גם לאחר שהבעל התלונן על מצבה המשיך בחיי נישואין תקינים וכשלבני הזוג הנ"ל נולדו שלושה ילדים. דבר המוכיח כי גם לטענתו מצב זה נהיה רק לאחר הנישואין ונוסף לכך שידע ונתפייס.

ההתדרדרות במצבה של האשה חלה בדרך כלל בזמן שלאחר לידה. במצב זה נזקקת היולדת, בד"כ לסעד ולתמיכה בגלל השינויים הדרסטיים המתחוללים בגופה ומשפיעים גם בהכרח על מצבה הנפשי. הבעל לא העניק לאשתו את החיזוקים המתבקשים.

יתכן מאוד, שעצם המאבק שהתחולל ביניהם, גם בתקופה זו, סייע להתדרדרות במצבה הנפשי.

בשו"ת מהרש"ם חלק ה' סי' ס"ח דן באחד שנשא אשה ולו ידע משום מום ואח"כ נודע לו שיש בה מום מכבר. וכתב שם וז"ל: "י"ל דכיון שאחר שנודע לו מזה, ישב עמה עוד כמה שנים, ואף שטוען סבור הייתי שתתראפא וכדומה, מ"מ י"ל דאינו נאמן בזה, ומדשתק מחל".

מקור הדין הנ"ל הם דברי המהרי"ק שורש ק"ז וז"ל: "יעקב שטוען על אשתו טענת מום, והיא אומרת דידיע ומחל, שהרי שהה עמה כמה שנים ולא ערער וכו' לדין דס"ל דאסור לגרש בע"כ אפשר שאם מחל על המום דינה ככל הנשים וכו'. ומ"מ לענ"ד ניהו שחייב בכתובתה ושלא יוכל להוציאה בע"כ מכת תקנת הגאון, דפשיטא דאין להקל בה בלא ראיה מ"מ אין בידינו לכופו להיות עמה".

מכל הנ"ל עולה שעל הבעל לשלם את דמי הכתובה לאשתו.

בענין טענת הבעל ביחס לתוספת הכתובה, אשר לדעתו אין לחייבו משתי סיבות א. אפילו אי נימא שטענת מומין ומקח טעות אינה פוטרת את הבעל מתשלום עיקר הכתובה, תפטרו מתשלום התוספת. ב. התחייבות לתוספת כתובה בשיעור גבוה אין לה תוקף, ואין לחייבו לשלמה".

את טענתו הראשונה של הבעל יש לדחות על ידי עיון במקורות המחלקים לכאורה בין חיובו של הבעל בתשלום עיקר כתובה ובין חיובו בתוספת. המקורות הללו הם 'שלטי גיבורים' בכתובות דף ל'ה מדפי הרי"ף סעיף ג' וה'בית שמואל' המביאו להלכה בסי' קיז ס"ק טו'.

"המעין בדברי בעל השלטי גבורים ימצא שדברין נאמרו לגבי מומין שנמצאו לאחר אירוסין ולפני הנישואין, אבל לאחר הנישואין אין מקום לחלק בין עיקר הכתובה לתוספת. ועל כן בנדון דידן אין לחלק ביניהם, ומאותו הטעם שחייב בעיקר הכתובה חייב גם בתוספת.

טענת הבעל שאפילו אם נקבל את טענת האשה כי מחלתה קרתה אחרי החתונה ויש בכך משום נסתחפה שדהו, הרי שיש בכך טענה זו לחייב את הבעל אך ורק במנה ומאתיים.

כראיה לדבריו הוא מביא מספר תשובות הדנות בהפרש בין חיוב תשלומי עיקר הכתובה לבין תוספת הכתובה. ראשית תשובת המהרשד"ם סי' קי"ח. אולם המעיין שם בתשובה ימצא כי מדובר במקרה שאסור לבעל על פי הדין להיות עמה, ובלשון השואל שם "כי סגר ה' רחמה אין יוצא ואין בא". כמו כן מביא ראיה מתשובת בעל התורת חסד הדנה במי שנודע לו שאשתו נכפית.

ראיותיו שאין לחייב את הבעל בתוספת כתובה, עוסקות או במקרה שאסור לו להיות עמה, כגון ראתה דם מחמת תשמיש, או כשאין ויכוח לגבי מחלתה שהיא איננה ניתנת לריפוי. היינו בגדר שחייב להוציא, או שאינו יכול לחיות עמה, על כגון זו מצינו מחלוקת הפוסקים בענין חיוב תוספת כתובה. אולם בנידון דידן, לפי הדברים שכתבנו לעיל ביחס למצבה הנפשי של האשה, גם לדעת הפסיכולוג ניתן לשקמה ולסייע לה לצאת ממצבה. והבעל, אם רצונו בכך יכול להמשיך את הנישואין.

לאור הנ"ל, נראה לי כי במקרה הנדון אין להפריד בין חיוב הכתובה לחיוב תוספת הכתובה, וכמו שחייב בתשלום הכתובה כן יש לחייבו עבור תוספת הכתובה.

לענין הסיבה השניה שהביא הבעל שתוספת הכתובה היתה בשיעור גבוה ואין לה תוקף, והסתמך בדבריו על פסק דין המופיע בפד"ר כרך ט"ו. שם מדובר בבני זוג אשר הבעל התחייב לאשה בכתובתה סך מאתיים ארבעים מיליון ש"ח!! סכום מוגזם ביותר. בית הדין דן האם התחייבות על כתובה בסכום כזה, אשר ברור כי לעולם לא תהיה אפשרות לקיימה, יש לה תוקף מחייב. ודן האם התחייבות מסוג זה הינה בגדר "אסמכתא", וכן האם יכול הבעל לומר "משטה הייתי בך" כיון שהאשה ידעה שאין כוונתו בהתחייבות זו רצינית.

ברור שאין מקום להשוות בין המקרה דידן למקרה שם. יש הפרש גדול בין גוזמא יתירה, שאז ודאי יש בזה משום אסמכתא ומעולם לא התכוון להתחייב בדבר שאי אפשר לקיימו, בבחינת "על מנת שתעלי לרקיע", לבין המקרה שלנו שהסכום שנכתב מקובל וכך נוהגים רבים מבני עדות המזרח.

אמנם, לדברי הבעל, סכום הכתובה שנכתב בא מחמת דרישת אבי האשה ובהתערבות הרב שערך את החופה והקידושין, שאמר לחתן כי אין לו מה לדאוג, ולכן הסכים לחתום. גם אם כך היו הדברים, חתימה על כתובה שבה נכתב "דלא כאסמכתא" מגמתה לאפוקי טענות מעין אלה. מדובר בחתן בן תורה אשר נהירין לו שבילי דהלכתא והוא ידע כי חתימתו על הכתובה מחייבת.

ועל כן במקרה דידן יש תוקף להתחייבותו,

וחייב לשלם לה גם את התוספת. גם בית הדין הרבני האיזורי פסק את פסקו בענין זה, אלא שנחלקו הדיינים כיצד לשלם, לפי דעה אחת עליו לשלם בבת אחת את כל הכתובה, לפי דעה שניה עליו לשלם את חמישים ש"ח בחדש, ולדעה שלישית עליו לשלם רק חצי מן הכתובה בתשלומים של חמש מאות ש"ח לחדש. כלומר לדעת הרוב חייב בכל התוספת שהתחייב ואף לדעת המיעוט חייב בחלק מן התוספת.

לדעתי, יש לחייבו בכל התוספת כאמור לעיל, אך יש לנהוג כפי שנוהגים עם כל בעל חוב ואופן התשלומים יקבע בהתאם ליכלתו הכלכלית. עניין זה ייקבע ע"י בית הדין האזורי אשר יבחן את אפשרויות התשלומים של הבעל וכפי שמסדרין לבעל חוב.

בשולי הדברים אוסיף ואומר, לא מצאתי לנכון להתייחס לטענת הבעל שיש ספק בחלות הנישואין. אתמהה על בן תורה אשר נשואיו נערכו על ידי רב גדול... ובנוכחות ציבור שגם ביניהם היו ת"ח מובהקים, שיטען טענה מעין זו, ובפרט שבטענה זו יש משום הוצאת לעז על ילדיו.

הרב דיכובסקי:

"אין לקבל את טענת הבעל כי מדור"ח הפסיכולוג עולה שהאשה היא חולת נפש ומחלתה נובעת מבעיות שהיו לה בילדותה. הפסיכולוג כלל לא נתבקש לדון במצבם הנפשי של ההורים אלא רק בשאלת 'המסוגלות ההורית' שלהם; ממצאיו אינם מצביעים בבירור על מחלת נפש של ממש; אין הוא מביא סימוכין לטענתו כי שורשי ההפרעה הנפשית מצויים בילדותה של האשה.

עקרונית, יש לקבל את העמדה כי האשה זכאית לכתובה במלואה. יחד עם זאת, יש לפקפק בתוקף ההלכתי של כתובה המכילה סכומים מופרזים, או סכומים שנכתבו רק לשם כבוד. על כן, בשלב ראשון, סבר הרב כי יש לקבוע כפשרה סכום של 120,000 ש"ח. אולם, לאור ניתוחו של הרב לאו משתכנע הרב דיכובסקי כי ההתחייבות של הבעל במקרה דנן היתה רצינית וכנה, והסכום אף אינו מוגזם באופן בולט, ועל כן חייב הבעל לשלם את מלוא סכום הכתובה".

הרב נדב:

"הראיות אינן מלמדות כי האשה היא חולת

נפש ועל כן אין לראות בנישואין 'מקח טעות' ואין לפטור את הבעל מתשלום הכתובה".

" אשר לסכום הכתובה, המדובר בבעל בר אוריין, ויודע ששטר כתובה אינו נכתב רק לכבוד בלבד, וגם אם נכתב משום כבודה של האשה למה נחשב שאין זאת התחייבות, גם לבת כהן הכפילו את כתובתה והיא נתנה למימוש ולא תתקבל טענה שלא מגיע כי הסכום נכתב לכבודה או משום כבודה.

ועל כן נראה שהבעל חייב בסכום הנקוב בשטר הכתובה.

על אופן התשלום יש לקחת בחשבון מצבו הכלכלי של הבעל והנכסים שיש לו במקרה זה".

"לאור האמור לעיל אנו מחליטים כדלהלן:

- א. הצדדים יתגרשו כדמו"י בהקדם.
- ב. הבעל ישלם לאשה את מלוא הכתובה כולל תוספת הכתובה.
- ג. אופן התשלומים יקבע ע"י ביה"ד האזורי, וזאת לאחר שתבדק יכולתו הכלכלית של הבעל".

תיק מס' 1-64-3222

ניתן ביום ז' באדר ב' תש"ס (14.3.00)

6. חיוב תוספת כתובה ומזונות כאשר הבעל מעלה טענת עקרות ומומים; חישוב שווי עיקר כתובה.

בית הדין הרבני האזורי נתניה:

הרב יעקב זמיר - אב"ד

הרב שלמה שפירא - דיין

הרב אברהם שינדלר - דיין

העובדות:

אלו הם נישואין ראשונים לבעל ושניים לאשה. בעת שנישאו היתה האשה בת 41. הבעל תבע גירושין בעילות שונות: בשל העובדה שאין להם ילדים - הנובעת לטענתו מבעיה רפואית של האשה, סף בכי נמוך, דיכאונות, וקיצוניות דתית של האשה. האשה תבעה שלום בית והשיבה כי מצבה הנפשי נבע מהשינויים ההורמונליים בשל טיפולי הפוריות. במהלך הדיונים אמרה האשה שהיא מסכימה

להתגרש אך ביקשה את כתובתה. הבעל רשם לאשה בכתובתה 306,000 ש"ח. הבעל טען כי עילותיו לגירושין, ובפרט טענתו לעניין חוסר יכולתה להרות פוטורת אותו מתשלום הכתובה. לחלופין טען הבעל שהכסף שהאשה חסכה בחשבונה הפרטי והמכוננית שנתן לה במתנה ישמשו לאשה תשלום כתובתה.

✂ נפסק:

נדחתה טענת הבעל שמאחר והאשה לא ילדה והבעל רוצה ילדים הוא פטור מכתובתה. כפי שמופיע במשנה ובתלמוד (יבמות, ס"ד) וכפי שנפסק במפורש בשו"ע (אבה"ע קנ"ד, י): "נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה". אמנם הבית-שמואל (אות כ"ב) מצמצם כלל זה (ועיין גם בב"ש אה"ע קטז, ג), אך במקרה שלנו אפילו לא עברו 10 שנים מיום שנישאו. לא ניתן לומר שמשום שעברו 14 טיפולי מבחנה הרי זה כמו 10 שנות עקרות, ולא ניתן להוכיח מכך שהמניעה היא בודאות ממנה. העובדה שהרופאים בכל זאת ניסו היא דוקא הוכחה שהם חשבו שיש סיכוי. אפילו אם המניעה ממנה, ברור שהיא לא ידעה על כך מלפני הנישואין "ונסתחפה שדהו" של הבעל, ובמקרה זה אינה מפסידה כתובתה. בנוסף לכל זה, הרי הבעל נשא אותה לאשה בהיותה בת 41 והמשיך לקיים עמה יחסים גם לאחר נסינונות ההפריה הראשונים. ולכן יש לראות חזקה שמחל על מומיה ומשום כך חייב בכתובתה. **הציץ אליעזר** (ח"ו, סי' מ"ב, פרק ד) פוסק שאשה הגורמת לעצמה לעקרות יוצאת ללא כתובה, שהרי לא ניתן להגיד "נסתחפה שדהו" משום שברור שהאשה גרמה לכך. מכך למדים "דפשוט וברור בנידון דידן שהאשה לא פשעה ולא חטאה ועשתה כל שיכלה ע"מ להביא ילדים לעולם, דאינה מפסדת כתובה". לכן הבעל חייב לשלם, סך 306,000 ש"ח שהתחייב כתוספת כתובה. ביה"ד קובע כי אם ישנו מקום לשמוע את טענות הבעל הרי שהוא לגבי עיקר הכתובה. למעשה, ביה"ד פוסק כי הוא חייב גם בעיקר הכתובה, אך מקדיש מקום לחישוב ערכו כיום.

לדעת השו"ע מדובר בכ- 120 גרם כסף צרוף ולדעת הרמ"א מדובר בכ- 960 גרם. כלומר בסכום הנע בין 120 ש"ח ל- 960 ש"ח. לאור, העובדה שתוספת הכתובה גבוהה מאד, ביה"ד משער שסכום זה (עד 1,000 ש"ח) לא יהווה סיבה לעיכוב גט ע"י האשה, ונראה כי במסגרת מו"מ שניהל ביה"ד האשה היתה מוכנה לוותר על סכום גבוה מזה. לאור כל זאת, ביה"ד פוסק שעל הבעל לשלם את כתובת אשתו לאחר הגירושין. לעניין מזונות האשה נקבע כי ישנה חשיבות

מזונות מול חובת מעשה ידיים, יד האשה על העליונה, למרות זאת באינה תובעת-מוחלת". **ובשו"ע** (אה"ע פ, י"ח) נפסק שאשה שלא תבעה מזונות מעשה ידיה שייכים לה, ומבאר **חלקת-מחוקק** (שם), אות ל"א) שאינה מתכוונת למחול על מעשה ידיה. במקרה זה, האשה לא תבע מזונות בביה"ד עד עתה והבעל לא תבע את מעשי ידיה, ואף ידע שהאשה ניזונה גם מכספיו שבחשבון המשותף וגם ממשכורתה שעברה לחשבונה הפרטי. העובדה שהבעל לא מיחה בעבר באשה בפני עדים על כך שהיא מעבירה כספים לחשבונה הפרטי גורמת לראות בכך מחילה. ו"בין בני זוג שתיקה הרי היא כמחילה, ומגלגלין זה עם זה".

לבסוף, "בשו"י פסה"ד ביה"ד מבהיר, באם הבעל יגרום למצב שהאשה תיאלץ לעזוב את ביתם המשותף, והיא תוכיח זאת בביה"ד, ביה"ד יחייב את הבעל במזונות אשתו גם אם לא תשהה בביתם המשותף".

לאור האמור נפסק כי:

א. לאחר הגירושין ישלם הבעל את כתובת אשתו בסך 306,000 ש"ח.
ב. כל זמן שהם נשואים ומתגוררים יחד ישלם הבעל להשלמת מזונות אשתו וישא בהוצאות טיפולי השיניים שלה.

ג. הבעל ימשיך לשאת בהוצאות השוטפות של הבית.

תיק מס' 1-21-075980938-1
ניתן ביום כ"ז שבט תשס"ג (30.1.03)

לעובדה שהבעל הוא שרוצה בגירושין. האשה הסכימה לקבל הגט, אך הגט עוכב בשל דרישת הבעל כי קודם למתן הגט יקבל פס"ד לעניין חיובו בתשלום הכתובה. הבעל אף טען כי אם יקבע ביה"ד כי הוא חייב בתשלום כתובה יחזור בו מהגירושין. על כן, כל זמן שבני הזוג גרים יחד הבעל חייב במזונות אשתו וברפואתה (רפואת שיניים- במקרה הזה). לצורך חישוב גובה המזונות לקח ביה"ד בחשבון את גובה הפנסיה שהאשה אמורה לקבל, וכן את ההכנסות משכירות דירה שיש בידי האשה קודם לנישואין: לדירה דין נכסי מלוג, ושכה"ד המתקבל מהשכרת הדירה דינו כפירות נכסי המלוג השייכים לבעל. על כן, על האשה להמשיך ולהשכיר הדירה ואת ההכנסות המגיעים לה מהשכרת הדירה יש לראות בכלל המזונות המשולמים לה ע"י בעלה. טענת הבעל שהאשה תזון ממעשה ידיה שצברה מעבודתה בעבר נדחתה, שכן הבעל לא הרים את נטל ההוכחה ולא הוכיח כי לאשה כספים רבים שנצברו מעבודתה במהלך הנישואין. מדין פשרה פסק ביה"ד כי עליו לשלם מזונותיה החל מ- 1/2 שנה לאחר מועד תביעתה.

לעניין תביעת הבעל להחזר רטרואקטיבי של כל הכנסות האשה מיום נישואיהם, פסק ביה"ד כי תביעה זו היא תביעה משונה, וכבר נפסק ב**ברכת שלמה** (לר' טנא, חו"מ סי' כ"ב) בעניין בעל שהשתמט מלשלם לאשתו מזונות בטענה שיש לה הכנסה משכ"ד. שיש לראות בכך, כחיוב מזונות שאינו מוטל בספק מול טענת ספק שהחיוב נפרע, וכבר נפסק בשו"ע (חו"מ ע"ה, ט) כי אם המלווה טוען בודאות שהלווה והלווה אינו יודע בודאות אם החזיר ההלוואה חובה עליו לשלם את החוב. [וב"כ הבעל ניסה לדמות הדבר למחלוקת קצות החושן ונתיבות המשפט, ע"ה ס"ק ה] וכן נפסק בפד"ר (ב', 100) שאין הבעל יכול לפטור עצמו מחיוב ודאי של מזונות בטענת שמא שיש בידה כספים שלו.

מוסיף ביה"ד וטוען כי אין גדרי החיובים של מזונות בעל לאשה ושל מעשה ידי האשה לבעלה, כגדרי בעל חוב רגיל. לכן נוהגים בתי הדין שלא לפסוק מזונות רטרואקטיביים, לפני מועד התביעה. הרמ"א (בשו"ע אה"ע ע, ח') פסק שאם מכרה נכסיה ופרנסה עצמה אינה יכולה לתבוע את מזונותיה על תקופה זו. והבית-שמואל (שם) מסביר: "מסתמא מחלה דרך נשים הוא לגלגל עם בעליהן". זאת למרות שתקנת המזונות נתקנה לטובת האשה, כפי שנפסק בגמרא כדעת רב הונא (כתובות נח, ע"א) **ובשו"ע** (אה"ע סט, ד). "כלומר, בתביעת

7. דיון בהפסד האשה את כתובתה במקרים של זנות, 'עוברת על דת' ו'עושה מעשה מכוער'.

בית הדין הרבני האזורי תל-אביב:

הרב נחום פרובר – אב"ד

הרב יוסף גולדברג – דיין

הרב שלום ביבי – דיין

העובדות:

כשנתיים לפני תאריך פסק דין זה פסק ביה"ד כי הבעל חייב לתת גט פיטורין לאשתו וכן שהוא חייב לשלם את כתובתה ואת תוספת כתובתה. כשנה אח"כ פסק ביה"ד כי האשה חייבת לקבל גט פיטורין, והחייב לשלם כתובה ותוספת כתובה נשאר בתוקפו. היות והבעל טען שאשתו זינתה תחתיו עיכב ביה"ד את ביצוע תשלום הכתובה. שלושה חודשים אח"כ התגרשו הצדדים ולאחר חמישה חודשים נערך דיון בטענת הבעל. בדיון הודתה האשה כי היתה יחד עם גבר בדירתה אף לילות שלמים אך הכחישה שקיימה איזה שהוא קשר גופני עם אותו גבר. לטענתה היה הוא ידיד נפש בלבד. הידיד הודה בעדותו שנשאר לפעמים בלילות בדירת האשה אך הכחיש קיומו של קשר פיזי בינו לבין האשה.

נפסק:

1. ונראה לביה"ד שאף אם נחשיב ונצא מתוך נקודת הנחה שמציאות זאת שהאשה נמצאת עם גבר זר בדירה אחת לילות שלמים, כשבדאי הדירה היתה נעולה, נחשב לעשיית דבר מכוער [יעוין בשו"ע אה"ע סימן י"א בפ"ת ס"ק ח' במה שמובא בשם רע"א ובשם הבי"מ ההבדל בין יחוד בעלמא, ובין נכנסו זא"ז והגיפו הדלתות], והרי הדין הוא שבעשיית דבר מכוער מפסידה האשה את כתובתה, אף ללא התראה, כמובא ברמב"ם בהלכות אישות פרק כ"ד סעיף ט"ז, אף על פי כן במקרה שלפנינו לא תפסיד האשה את כתובתה וכמו שנבאר. ובשלושה מקרים האשה מפסידה את כתובתה ע"י מעשיה. (א) אשה שמזנה כמובא בשו"ע אה"ע סימן קט"ו סעיף ה'.

(ב) עוברת על דת לאחר התראה כמובא בשו"ע אה"ע סימן קט"ו סעיף ד'.

(ג) עושה מעשה מכוער כמובא בשו"ע אה"ע סימן י"א והמובא ברמב"ם הל' אישות פרק כ"ד סעיף ט"ז.

וחילוק גדול וסיבה שונה יש בין שלושה

מקרים אלו.

א. הסיבה להפסד כתובה באשה שמזנה נובעת מעצם מעשה הזנות, שמעשה זנות מצד עצם המעשה יוצר ביטול החיובים מהבעל לאשה, וביטול חיוב הכתובה, לכן מצאנו שאפי' במקום שהאשה כבר היתה אסורה על בעלה, כגון אלמנה לכ"ג, אם זינתה מפסידה כתובתה, וכמו שמובא במסכת סוטה דף כ"ד ע"א במשנה, שאף אלמנה לכ"ג שלא קנסו אותה בכתובה, אם קינא לה בעלה ונסתרה מפסידה כתובתה, וכמו שכתב שם רש"י בד"ה ולא נוטלת כתובתה.1

ב. עוברת על דת, הסיבה שמפסידה את כתובתה נובעת מזה, שע"י שעוברת על דת, יוצרת האשה הפרעה וחוסר יכולת לחיות עמה חיי נשואין, היות ואין אפשרות לקיים חיי נשואים עם אשה שמכשילה את בעלה או מתנהגת בפריצות, וכמו שמובא בפסק"ד כרך א' עמ' 338 פס"ד מהדיינים הגר"י עדס ז"ל, הגר"ב ז'ולטי ז"ל, ויבלח"א הגר"ש אלישיב שליט"א. ואולם, אין מעשה פעולת עוברת על דת גורם להפסד הכתובה, אלא התוצאה ממעשיה, ולכן הדין הוא שלא מפסדת כתובתה אא"כ מתרים בה, וכמו שמובא בשו"ע אה"ע סימן קט"ו סעיף ד', דהיינו, מתרים אנחנו בה, ורוצים אנו שתחזור בה ממעשיה הרעים, ואם תחזור בה לא תפסיד כתובתה, על אף שעשתה מעשה של עוברת על דת, ורק אם התרו בה וחזרה על מעשיה הרעים, וחזרה ועברה על דת, מפסידה כתובתה, וכמו שאמרנו שאין אפשרות להתגורר עמה.

ג. עושה מעשה מכוער, הטעם שמפסידה כתובתה כתב ברמב"ם הל' אישות פרק כ"ד הל' ט"ז 'כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשתה דבר מכוער ביותר, שהדברים מראין שהיתה שם עבירה אע"פ שאין שם עדות ברורה בזנות וכו', אם רצה בעלה להוציאה תצא ללא כתובה, ואין זו צריכה התראה'. והיינו, שאף על פי שלא ראינו בעדות ברורה שזינתה, אבל אנו תולים שבדאי זינתה, ולכן מפסידה כתובתה אף ללא התראה, היות ואנו תולים שהיה פה מעשה זנות, ומעשה זנות כמו שכתבנו מצד עצמו יוצר הפסד כתובה (ועל אף שאין אנו אוסרים אותה על בעלה, אולם זהו הגדר שחז"ל קבעו שלענין לאסור אשה על בעלה צריך עדות ממש, ולענין הפסד כתובה, מספיק לנו שתולים שבדאי היה זנות). והיוצא מזה שאין עשיית דבר מכוער יוצר הפסד כתובה, אלה היות והיה מעשה מכוער תולים אנו שזינתה, ומה שיוצר הפסד הכתובה, זהו מעשה הזנות, ולא

עשיית דבר מכוער.

ולפי"ז ברור, שאף במקום שהאשה עשתה מעשה מכוער, אם ברור לנו שלא זינתה, כגון שבזמן עשיית המעשה מכוער, עמדו עדים רואים ואינם נראים, ומעידים שלא היה מעשה זנות, לא תפסיד האשה את כתובתה, שהרי סוף סוף לא זינתה, ועצם מעשה עשיית דבר מכוער, לא יוצר הפסד כתובה.

נכון הדבר שיחזור דינה להיות עוברת על דת, אבל העוברת על דת לא מפסידה כתובתה אלא לאחר התראה.

וכעת נעבור למקרה שלפנינו.

אף אם נניח שהמציאות של אשה נשואה עם גבר זר במשך לילה שלם, נחשב לעשיית דבר מכוער וכנ"ל, ואולם, הרי במקרה שלפנינו, לא הובאו כל עדויות, או הוכחות שהאשה עשתה מעשה מכוער, אלא כל ידיעתנו נובעת מהודאת האשה, ועדותו של אותו גבר זר, ואם כן שכל ידיעתנו נובעת מהודאת האשה ועדותו של אותו גבר זר, הרי שהאשה טוענת וחוזרת וטוענת שלא היה לה כל קשר גופני עם אותו גבר, וכן אותו גבר זר טוען שלא היה לו כל קשר גופני עם האשה, ולכן יש לנו פה דין של הפה שאסר הוא הפה שהתיר, והיינו, עד כמה שאתה מאמין לאשה שהיתה בדירה אחת עם אותו גבר, וכן עד כמה שאתה מאמין לגבר, חייב אתה כמו"כ להאמין שלא היה פה מעשה זנות, ואם כן נשאר לנו פה, מעשה מכוער ללא מעשה זנות, שכבר כתבנו, שאין להפסיד לאשה את כתובתה, מצד מעשה מכוער, כל זמן שלא היה בו מעשה זנות. וכן כתב להדיא בתשובות עבודת הגרשוני תשובה כ"ח וז"ל שם:

"העד א' שהעיד שהוא בעצמו וקלונו עשה אתה עמה דברים מכוערים, אין זה עד כיעור, כיון שאמר שלא בא לכלל מעשה, כי נראה לע"ד מה שאנו אוסרים ע"י עדי כיעור, זאת לא זאת, כי אם משום דאמרין ודאי נעשה עבירה, וכן מוכיח לשון הרמב"ם שכתוב וז"ל בפ' כ"ד מהל' אישות, כיצד היא יוצאת משום ש"ר כגון שהיו שם עדים שעשתה דבר מכוער ביותר, שהדברים מראין שהיתה שם עבירה, אבל בנ"ד שהעד אמר שעשה עמה הדברים מכוערים, הוא אומר שלא בא לכלל מעשה א"כ נאמר שהפה שאסר וכו'".

{ביה"ד מוסיף ואומר, הנה הח"מ בסימן י"א ס"ק ג' מסתפק, באשה שמצאוה שעושה מעשה מכוער, וברור לנו שלא זינתה עכשיו, האם יש לחוש שמא זינתה

פסק דין זה רלוונטי גם למדור הצמדת כתובה

9. הפסד כתובה בטענת "מורדת"
לאשה שבעלה חולה במחלת הנפילה.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב אליהו עצור – אב"ד
הרב סעדיה שרעבי – דיין
הרב חיים ש. רוזנטל – דיין

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דיכובסקי – אב"ד, יו"ר
הרב עזרא בר שלום – דיין
הרב אברהם שרמן – דיין

העובדות:

כשלוש שנים קודם לפס"ד הראשון נחתם הסכם גירושין בין בני הזוג. בני הזוג התגרשו והותירו בידי ביה"ד להחליט בעניין מזונות בתם הקטינה, בעניין חלוקת רכושם ובעניין זכאותה של האשה לכתובה. הגירושין היו ביוזמת האשה בשל בעיות רפואיות של הבעל, החולה, בין היתר, במחלת הנפילה. בעיות אלה היו ידועות לאשה לפני הנישואין. האשה תבעה כתובתה ומחצית מדידתם המשותפת. הבעל טען כי היא מורדת ולכן היא מפסידה כתובתה ואף אין לה זכות בדידתם אשר רשומה על שם שניהם. הדירה מומנה ממשכנתא לזוגות צעירים ומסכום מזומן אשר ניתן ברובו ע"י הורי הבעל וחלקו מכספי המתנות לחתונה. הסכום הנקוב בכתובה הוא \$25,000, ומופיע בה הניסוח המקובל בנוסח כתובה ספרדית: "והודה החתן הנזכר שקבלם ועלו ובאו לידו ורשותו במושלם עד הפרוטה האחרונה ורצה והעלם על עצמו כנכסי צאן ברזל".

נפסק:

ביה"ד הרבני האזורי:
בפסה"ד ניתנו שלוש דעות שונות מבלי לקבוע דעת רוב:
דעה א': האשה מורדת ועל כן היא אינה זכאית לכתובה ואף מפסידה מתנותיה. חלקה בדירה הוא מכח המתנות ולכן אין לה כל חלק בדירה.
דעה ב': לאשה אין דין מורדת ולכן זכאית ל-\$25,000 עפ"י הודאת הבעל בכתובה. לגבי הדירה: נקבע כי לאשה לא היה חלק

8. הפסד כתובה לאלמנה בטענת "מורדת".

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דיכובסקי – אב"ד, יו"ר
הרב יוסף נדב – דיין
הרב זלמן נ. גולדברג – דיין

העובדות:

בעקבות פנית יורשי המת לביה"ד להכריז על אלמנתו כמורדת בכדי להפסידה כתובתה, דן ביה"ד הגדול האם יש לו סמכות חוקית לדון בכך והאם עפ"י ההלכה ניתן בכלל להכריז על אלמנה כמורדת.

נפסק: הרב דיכובסקי:

ב"כ המערערת מבקש מאתנו לבצע משימה "בלתי אפשרית". לקבוע כי לביה"ד הרבני יש סמכות חוקית ויכולת הלכתית, להכריז על המשיבה כמורדת, לאחר מות בעלה. וזאת בכדי להפסיד לה את הכתובה. הדבר אינו אפשרי.

לאחר מותו של אדם, הדיון אינו בגדר "עניני נישואין וגירושין", אלא הופך להיות דיון רכושי בענין ירושה. לא ניתן לדון כמורדת, מכוח ענייני "נישואין וגירושין", כאשר האשה אלמנה, ובעלה שוכן בגנזי מרומים.

גם הלכתית – מורדת זקוקה "להתראות והמלכות" כיצד נתרה אשה שתחזור אל בעלה המת? אין דבר כזה בהלכה.

העובדה כי הצדדים לא חיו בשלוה, ובנחת, אינה מספקת לקבוע כי האשה הפסידה כתובתה, ללא הכרזתה כמורדת באופן פורמלי. הדבר לא ניתן להעשות, לאחר המות בשום פנים.
חבל שאין בידינו להחיות מתים. אולם במצב הקיים, אין שום אפשרות לקיים דיון בנושא.

הערעור נדחה.

א. ביה"ד קובע כי הסמכות להחליט בענין הכתובה מסורה לביה"ד – כענין הנוגע לנישואין וגירושין.
ב. ביה"ד קובע כי האלמנה המשיבה זכאית לכתובה, וכן קובע ביה"ד כי הכתובה תשולם לפי הסכום הנקוב בשטר הכתובה וללא הצמדה וריבית.

פעם אחרת, ובב"ש ס"ק ד' כתב שמהרמב"ם משמע שלא חיישינו, וכן מביא בפ"ת ס"ק ז' בשם ישועות יעקב. ואולם במקרה שלפנינו אף לפי הח"מ אין לחשוש, משום דכל הסתפקותו של הח"מ לא הוי אלא במקום, שהידיעה על מעשה הכיעור היא ע"י עדים, שהעדים ראו מעשה כיעור וראו שלא היה זנות, וע"ז מסתפק בח"מ אולי יש לחוש שמא פעם אחרת זינתה (הכוונה עם אותו אדם וכדמשתמע בשו"ת הר"א מזרחי סימן כ"ה שמביא הח"מ), משא"כ במקרה שלפנינו, שכל הידיעה על מעשה הכיעור נובעת רק מהודאת האשה, ועדות הגבר, וא"כ כו"ע אף לדעת הח"מ אין לחשוש, מדין הפה שאסר הוא הפה שהתיר, שהרי האשה שאומרת שהיה מעשה מכוער, היא עצמה אומרת שמעולם לא זינתה, וכן אותו גבר שמעיד על מעשה הכיעור, הוא עצמו אומר שמעולם לא עשה עמה מעשה זנות}.

נכון הדבר, שבמקרה שלפנינו יהפך הדבר לעוברת על דת, ואולם כפי שכבר כתבנו, עוברת על דת לא מפסידה כתובתה, אלא לאחר התראה, דבר שלא היה במקרה שלפנינו.

כמו"כ יעויין בשו"ת חלקת יעקב חלק א' סימן קמ"ח וכן בשו"ת יביע אומר חלק ג' סימן כ"א, כי טענת בעל נגד אשתו, שהיא עוברת על דת, לא תקבל אלא א"כ הבעל עצמו מקפיד על דברים אלו, ולא במקום כבמקרה שלפנינו שהבעל עצמו לא היה מקפיד כמובא בפס"ד מיום י"ט תמוז תשנ"ח (13.7.98).

למסקנת הדברים במקרה שלפנינו, הבעל חייב לאשה את כתובתה ותוספת כתובתה".

"לאור כל הנ"ל מחליט ביה"ד כדלהלן:

א) סעיף ב' מפסק הדין מיום י"ט תמוז תשנ"ח (13.7.98) נשאר בתוקפו, והנתבע חייב לשלם לגרושתו את כתובתה ותוספת כתובתה.

ב) סכום הכתובה ותוספת הכתובה עומד על סך מאה ושמונים אלף (-180,000) ש"ח ועל הנתבע לשלם לגרושתו סכום זה".

בדירה אלא רק במשכנתא שניתנה להם במשותף ולכן היא זכאית ל"מחצית המשכנתא כפי האחוזים של המשכנתא במחיר הדירה".

דעה ג': האשה היא ספק מורדת. לכן, הולכים לפי החזקה. הגרוש הוא המוחזק בכתובה ולכן אי אפשר להוציא ממנו. לעומת זאת כיון שהדירה רשומה ע"ש שני הצדדים האשה מוחזקת בחצי דירה.

ביה"ד הרבני הגדול:

בפסק דינו הראשון ציין ביה"ד הגדול כי לא יתכן שביה"ד האזורי ייתן פסק דין המציג שלוש דעות שונות מבלי לסכם את התוצאה וכי על פסק דין להיות ברור, חלוט ואופרטיבי. בנוסף, מביע ביה"ד הגדול תמיחה על כך שמזונות הקטינה נקבעו ע"י ביה"ד האזורי רק לאחר 3 שנים מיום הסכם הגירושין, ואלה רק מזונות מכאן ולהבא וללא כל התייחסות למזונות העבר, וזאת למרות שההסכם קבע כי מזונותיה ייקצבו ע"י ביה"ד. ביה"ד האזורי לא נימק את החלטתו זו.

ביה"ד קצב לבני הזוג שבועיים לנהל מו"מ בנוגע לשאלות המזונות, הכתובה והדירה. בהעדר הסכמה יוחזר התיק לביה"ד האזורי להבהרת פסיקתו. בהעדר פסיקה של ביה"ד האזורי תוך חודש ימים, יוחזר התיק לביה"ד הגדול אשר ידון ויפסוק בדבר.

ביה"ד הרבני הגדול:

בפסק דינו השני קובע ביה"ד לעניין הדירה כי אין לראות ברישום הדירה ע"ש הצדדים במשותף כמתנה לאשה. ניתן לומר, כי הוסכם לתת לאשה חלק שווה בדירה תמורת השימוש במתנות החתונה ובזכותה למשכנתא מיוחדת (זוג צעיר). בנוסף, אין מדובר במתנה שנתן הבעל לאשה, אלא תשלום חלק מן הסכום שהיא היתה אמורה לשלם. הכסף שולם למוכר אשר הקנה את הדירה לשניהם באופן שווה ולכן לכל היותר ניתן לראות בכך "פורע חובו של חברו". ביה"ד ער לכך שחברות שונות נוקטות הסדרים שונים לקראת הנישואין: יש שצד הכלה נותן יותר, יש שצד החתן נותן יותר ויש שנוהגים לחלק בשווה. לעיתים, כאשר מדובר בצד בעל סגולה מיוחדת הצד השני נותן יותר ויש שמחלקים לפי יכולתם הכלכלית. בכל המקרים רישום הדירה ע"ש שני הצדדים בשווה מטרתו לתת לשניהם הרגשה נוחה, והוא אינו מותנה בחיים מאושרים עד סוף ימיהם או בכל תנאי אחר, אלא הוא חלק מקובל מהסדרי הנישואין. אין משמעות לעובדה שצד אחד נתן יותר ו"כל אחד מוותר לזולתו בזה".

ביה"ד קובע כי "לאור הבעיות הרפואיות שיש למשיב, ניתן לומר כי הוסכם שצד החתן יתן יותר, למרות שהדירה תרשם בשווה ע"ש הצדדים". על כן האשה זכאית למחצית הדירה.

לעניין הכתובה קובע ביה"ד כי אין האשה מורדת. הבעל אכן לוקה בדבר שהוא בגדר "מום גדול" שאדם סביר אינו יכול לסבול. ואף ששמעה האשה מרופא על מחלתו של הבעל לפני שנישאו, הרי שהיא יכולה לטעון שלא תיארה לעצמה עד כמה מצבו קשה ו"אינה דומה שמיעה לראיה". "יש לצרף כאן גם את דעת הבית-שמואל (אה"ע סי' קנ"ד סק"ב) כי בנכפה [=חולה במחלת הנפילה] גם לדעת הרמ"א שאין כופין להוציא, אין דינה כמורדת אם אין רצונה לדור עמו ויכולה לומר קים לי כאותם פוסקים". על כן אין מקום להפסד כתובה.

מלשון הכתובה הספרדית דנן עולה כי לאשה נכסי צאן ברזל אצל הבעל, והבעל מודה על כך. יש כאן מעין אודיאת המחייבת את הבעל גם כאשר ברור שלא הכניסה לו דבר, ולכאורה לא ניתן להפסיד נכסים אלה.

למרות זאת לא נראה לביה"ד כי היה בדעת הבעל "ללקות בכפליים: גם לרשום את מחצית הדירה על שמה, וגם להעניק לה נכסי צאן ברזל פיקטיביים". לכן פסק ביה"ד כי גם אם אין האשה בגדר מורדת וזכותה לקבל כתובה הרי שיש להסתפק בהעברת מחצית הדירה לזכותה והכתובה כלולה במחצית זו.

לעניין מזונות הילדה מחיל ביה"ד למפרע את פסיקת ביה"ד האזורי בדבר גובה המזונות מיום הגירושין (שלוש וחצי שנים קודם לכן). הסכום שנקבע יהיה צמוד למדד.

באזורי: תיק מס' 017412081-27-1
ניתן ביום ז' כסלו תשס"ג (12.11.02)

בגדול: תיק מס' 011877149-27-1
ניתן ביום י"א אייר תשס"ג (13.5.03)

בגדול: תיק מס' 011877149-27-1
ניתן ביום כ"ב אדר תשס"ד (15.3.04)
הופיעו: ט"ר יעקב רבין (לאשה);
עו"ד אברהם רוזנטל (לבעל)

10. דיון ביחס שבין חיובו של בעל בכתובה ובין חיובו על פי הסכם ממון; דיון בטענות הבעל לגבי חוסר כשרותו של שטר הכתובה ולגבי נוסחו הנוגע לרכוש שהתחייבה האשה להכניס לו.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב משה טופיק - דיון, יו"ר
הרב ח. ג. צימבליסט - דיון
הרב זלמן נ. גולדברג - דיון

העובדות:

הבעל טען כי הוא פטור מתשלום מלוא סכום הכתובה מכמה סיבות:

1. שטר הכתובה איננו כשר משום שבין גוף השטר וחתמת העדים נותרו שתי שורות ריקות. אמנם במועצה הדתית שמור שטר כתובה שבו אין בעיה זו אבל זהו העתק בלבד ולא ניתן לייחס לו מעמד של שטר כתובה כשר.

2. מתן חלקו של הבעל בדירה לאשה מהווה תשלום חלק מן הכתובה.
3. הכתובה מכילה התחייבות של האשה להכנסת נכסי צאן ברזל. הבעל מייחס התחייבות זו להבטחתה של האשה לתת לו שתי דירות. מכיון שההתחייבות לא קוימה משפיע הדבר על חיובו של הבעל בסכום הנקוב בכתובה.

דעת הרוב בביה"ד האזורי קבלה את טענתו השניה של הבעל וקבעה כי יש לקזז מסכום הכתובה את שווי מחצית הדירה שנתן לאשה ולחייב את הבעל בתשלום שאר שווי הכתובה בתשלומים חודשיים של 500 ש"ח. דעת המיעוט סברה כי יש לחייבו במלוא סכום הכתובה. שני הצדדים ערערו.

נפסק:

הרב צימבליסט:

"נראה לענ"ד לקבל את דעת המיעוט, הגר"צ אלגרבל, שהבעל חייב במלוא סכום הכתוב, וכפי שיבואר.

הנה בענין כשרות שטרי הכתובות, נראה לכאורה שהכתובה שבמועצה הדתית כשרה היא, ומה שכתבו חברי ביה"ד שאין זו אלא העתקה, אכן כך זה נקרא. אבל למעשה חתמו העדים והחתן בבת אחת על שתי הכתובות, ויש אפוא לפנינו

תיק מספר : 064519143-21-1-1
ניתן ביום כ"ב אייר תשנ"ח (18.5.98)

הערה: לעמדה דומה ראה גם פסקי הדין:
ער/תש"מ/193, פד"ר יא, עמ' 362; תיק
2966/מג, פד"ר יג, עמ' 303.

12. דיון בחיוב מתן הכתובה לפני הגירושין ובמעמדה ההלכתי של היכולת בימינו להצמיד את ערך הכתובה למדד כשלא התנו על כך הצדדים.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

ההרכב המיוחד שבראשות ראש אבות בתי הדין (לשעבר):
הרב שאר ישוב כהן - הרב הראשי לחיפה

העובדות:

לאחר התדיינויות רבות שארכו כמה שנים נקבע שהבעל חייב לגרש את אשתו מיד, למרות טענותיו החוזרות ונשנות כי רצונו בשלום בית. זאת על פי מספר ראיות לכך שהכה את אשתו ובפרט שאף הורשע על כך בדיון. ביה"ד אף קבע כי אם יסרב לתת גט ניתן יהיה לכפותו. במקביל נקבע כי הבעל ישלם לאשתו, עוד לפני מתן הגט את הכתובה - עיקר ותוספת - כשהערך הנקוב בה צמוד למדד. הכתובה נכתבה בשנת תשל"ח (1978) והסכום הנקוב בה הוא 180,00 לירות.

נפסק:

ניתן לחייב את הבעל בתשלום הכתובה כבר כעת. זאת על סמך פסיקתם של מספר ראשונים, פסיקה המופיעה בדברי הרמ"א בסימן קנד, ולפיה מי שנקבע כי הוא חייב לגרש, "אע"ג דאין כופין לגרש, מכל מקום כופין אותו ליתן כתובה מיד, וכן הנדוניא דאנעלת ליה". ביה"ד מביא מספר פוסקים על פיהם ניתן לקבוע כי במקרה בו החיוב בגט נובע מהתנהגות הבעל הרי שתשלום הכתובה כולל גם את התוספת, וכך גם נקבע ובוסס בפסה"ד שבפד"ר א, עמ' 201.

ברור שערך ההתחייבות שבכתובה צריך להיות צמוד, גם אם לא התנו על כך הצדדים בפירוש. אחרת, הכתובה הינה ממש חוכא ואיטלולה, והיה אסור לבעל לקיים את אשתו אפילו רגע אחד. ערכה הנומינלי של הכתובה בימינו הוא 18 ש"ח! תחשיב הצמדת הכתובה מגלה כי ערכה

בחומר שבתיק יש להחליט לדחות את הערעור של הבעל על גובה התשלום הכללי שחייב בו וכן להעלות את הסכום החדשי בו חייב מ-500 ש"ח לאלף ש"ח.

הרב גולדברג:

מצטרף לדעת הרבנים לדחות את ערעור הבעל ולחייבו בתשלומים של אלף ש"ח לחודש.

"לאור האמור לעיל מחליטים:

א. דוחים את הערעור.

ב. בעניין התשלומים, הבעל ישלם סכום של 1,000 שקל לחודש. סעיף זה ניתן ברוב דעות".

תיק מספר : 015575723-64-1-1
ניתן ביום כ"ג אייר תש"ס (28.5.00)

למרור זה ראו גם פסק דין מס' 4

כתובה

הצמדת הכתובה

11. האם ניתן לחשב את שווי הכתובה כשהוא צמוד למדד?

בית הדין הרבני האזורי תל-אביב:

הרב מאיר יששכר מאזוז - דיין

נפסק:

נהוג בכל בתי הדין בארץ מקדמת דנא, והלכה זו קבועה שנים רבות שאין הצמדה לכתובה {אלא אם כן תהיה תקנה מחודשת מטעם כל בתי הדין שכנראה תחייב רק זוגות הנישאים מכאן ואילך, ובודאי לא על הנשואין בעבר שלא היתה דעתם על הצמדה בעת התחייבותם}.

שתי כתובות. וא"כ אם נפסול את הכתובה העיקרית בגלל שתי השיטות החלקות,

יש לילך אחר הכתובה הכשרה, והיא זו שבמועצה הדתית. ומה שהביא הגר"צ אלגרבלי מהב"ח חו"מ ס"ס מ"א, בקל יש לחלק בין הנדונים, אך אין צורך להאריך בכל זה, כי גם אם נניח שבשתי הכתובות אי אפשר לגבות, הרי החתן מודה שחתם על הכתובה ושהתחייב בקנין על הסכום הכתוב בכתובה, וא"כ יש לחייבו מכח התחייבותו.

ומה שטוען ב"כ הבעל שהבעל שילם לה חלק מהכתובה ע"י שהחזיר לה את חלקו בדירה, תמהני איך לא שמו לב ל"הסכם יחסי ממון" שביניהם, שבו כתוב "שהוא מעביר לה חלקו בדירה ללא תמורה ושאין בהסכם זה כדי לפגוע בכל שאר זכויותיהם של הצדדים מקשר הנישואין ביניהם", והרי ברור שחיוב הכתובה היא אחת מהזכויות שנובעות מקשר הנישואין, וע"ז כתב שהעברת הדירה אינה פוגעת בזכויות הללו, זאת אומרת שאין העברת הדירה תשלום לכתובה.

גם מה שמסתמך ב"כ הבעל על נוסח הכתובה שבו כתוב שהכניסה לו נצ"ב, ופירש שהכוונה למה שהבטיחה לו דירה אחת, ועוד דירה, תמהני איך אפשר לפרש כן, כי הרי כתוב בכתובה: שהכניסה, שהרי בשעת הנישואין עוד לא הכניסה לו כלום, וגם לא טרח כלל לעשות ע"ז חוזה המחייב (מה גם שהאשה מכחישה את ההבטחה על הדירה השניה). ע"כ הדעת נוטה למה שכתב הגר"צ אלגרבלי שבעצם לא היו כאן נצ"ב כלל, אלא שמסדר הקידושין השתמש בכתובה אשכנזית מודפסת, ולא טרח למחוק את המילים של נצ"ב, כי בכלל נראה שהמסדר לא דקדק בדברים (כי בשתי הכתובות ישנם שיבושים גסים). או שנאמר כמו שכתב הגר"ח רבינוביץ שיש כאן "אודיתא" מצד החתן שקיבל נצ"ב, עכ"פ אין לזה קשר עם הדירות, וכן"ל.

סוף דבר: חיוב הכתובה הוא ברור, וברור גם שלא שילם ע"ח הכתובה כלום. וע"כ יש לחייבו במלוא סכום הכתובה. אשר לצורת התשלום, יש לחייבו בתשלומים של סך 1,300 ש"ח שקל לחודש, צמוד למדד יוקר המחיה".

הרב טופיק:

לאחר שמיעת טענות הצדדים ועיון

הריאלי הוא 30,427 ש"ח, ואותו על הבעל לשלם מיד לאשה.

מהו הבסיס המאפשר את הצמדת ערך הכתובה?

יש לחלק בין הצמדה של הלוואה ובין הצמדה של הכתובה שהיא כמעשה בית-דין. בעניין הצמדת הלוואה נחלקו הפוסקים לגבי הלוואות שלא הותנה עליהן במפורש להצמידן. ישנם פוסקים הסוברים שאם חל פחות בערך המטבע הרי שהפסיד המלווה משום שזהו "דינא דמלכותא דינא", ובסמכותה לפחת את ערך המטבע שלה. כנגדם ישנם פוסקים (כדוגמת מהרש"ם, חו"מ סי' עה) הסוברים שזה דבר שאין הדעת סובלתו, שילווה אדם לחברו מאה ובשעת הפרעון יתן לו שמונים בלבד, "וכל בן דעת יודה שכן היא הסברא". בכל זאת, כאמור, פוסקים רבים חולקים על כך ותולים הדבר בדין המלכות (ראו: ריב"ש, סי' קצז וחתם סופר, ח"ד, סי' קטז). ישנם גם פוסקים (כדוגמת נתיבות המשפט לסי' עד, ס"ק ה) המחלקים בין מקרה בו המטבע בו נתנה הלוואה יצא מן המחזור ואז יש להחזיר את הלוואה במטבע הנהוג כעת ובין מקרה בו רק פחות בערך המטבע, שאז תוחזר הלוואה בדיוק כפי שניתנה, באותו מטבע, למרות שערכו נמוך יותר.

"וראה עוד מ"ש בענין זה באגרות משה הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (י"ד ח"ב סי' קי"ד) בענין צדקה ומעשר כספים, דעתו שמעיקר הדין: חייב הלווה לשלם למלוה לפי הערך הריאלי, אלא שלענין הלוואה דינא דמלכותא דינא, והמלכות קבע שניתן לפרוע בסכום הנומינלי, אבל לענין מעשר-כספים, אין "דינא דמלכותא" ומשום כך הערך הריאלי הוא האמיתי ויש להתחשב רק בו. לכאורה גם במעשר כספים כך, בעניני כתובה שעל פי ההלכה אפילו מדינא דמלכותא (אם שייך זה בכלל במדינת-ישראל ואכמ"ל בזה) נתון הכח בידי בית הדין, לפסוק בכל עניני נשואין וגרושין והכתובה בכלל זה - ודאי שעלינו לפסוק ע"פ דין-תורה (עיינן מ"ש חזון איש שם, אות ל"ב דישראל עם חברו - צריך לדון דין התורה). לכן לכאורה ברור שיש לעשות ע"פ הצדק והיורש ולחייב את ההצמדה".

מעבר לכך, מכיון שבכתובה עסקינן ולא בהלוואה, "הרי שחשש ריבית איננו שייך כאן כלל וכלל שהכל הוא תנאי בית דין ולא "אגר נטר" והדברים אמורים הן לגבי הכתובה והן לגבי התוספת.

"לכן בנידון דידן שהכתובה היתה בלירות ישראליות והמלכות - מדינת ישראל - בטלה ערכן לגמרי, שאין להם שום ערך בשוק, הרי זה כמטבע שנפסל ובכך לכאורה יודו כל החולקים, שלא נחלקו אלא בנפחת או בנפסל ואית ליה דרך למישו (עפ"י סוגית ב"ק צ"ד הנ"ל) הלירות הישראליות אין שום מקום בעולם שיש להם ערך כל שהוא והרי לכו"ע לית להו אורחא למישו - וזהו מטבע שנפסל שהכל יודו שנתון החייב כמטבע היוצאת".

"נברר כעת כמה לחייב את הבעל לשלם ואיזו הצמדה - ולחילופין איזו מטבע או אולי שווי של מטבע יש לחייב בדין זה.

לכאורה עפ"י המהרש"ם הנ"ל אומדן דעת הצדדים - ואמזן זה קובע שכוונתם לערך הסכום בעת ההתחייבות.

אלא אולי יש לעיין שמה שלא הצריך המהרש"ם התנאי המפורש של ההצמדה, משום דהוי "מילתא דלא שכיח" - והרי פחות מטבע, דהיינו, ביטולו והפחתתו הוא בימינו שכיח ושכיח. לענ"ד י"ל שבכתובה שאינם מתנים כרצונם, והוא כ"מעשה בי"ד", סומכת דעתם של החתן והכלה על בי"ד שיעשו כהוגן, וכצדק ואינם מתנים במפורש - ואין זה מעכב לפסוק כפי הערך האמיתי ואין זה מעכב. ע"ע בהגהות חכמת שלמה לשו"ע חו"מ סוף סימן ע"ז שכתב: "נשאלתי בענין בנקונטים שהזלו וכו' ושמעתי בשם הגאון ר' משולם מפטרסבורג שכתב שאין דווח במטבע רק בשטרות והלווה שטרות ונפסלו צריך לשלם רק ר"מ כתב דאפשר רק בנפסלו לגמרי ולא בהזולו" - והרי כבר כתבנו שאנו עוסקים במטבע של שטרות שנפסלו לגמרי - ובכך יודו רוב הפוסקים שצריך לשלם מלוא ערכם.

ראוי שנבהיר כי לענ"ד אין לחלק כלל בין עיקר הכתובה לבין התוספת ואע"פ שלכאורה קשה ממה שדן מרן הט"ז באבהע"ז סימן ס"ו וסימן ה' לגבי מטבע שנפחת כיצד ישלם וחילק בין החלקים השונים בכתובה שאת העיקר ישלם בחדש. אך את מה שקבל על עצמו כנגד מה שהכניסה לו, ישלם במטבע ישן כפי ערכו. נראה לנו שיש לחלק בין המצב שדן בו הט"ז לבין המצב בזמננו, כמו שהגדיר זאת מרן החזון-איש (ב"ק, י"ג, אות ל"א) שענין המטבעות בזמננו נשתנו, שאין להם שיווי בחומרם כלום, רק שהם כשטר על אוצר הממשלה, ובהם הם מקיימים ערכם וכשיפסלו אינם שוים כלום.

בזמננו הלירות ואפילו השקלים הישנים

אינם שוים כלום - בשום מקום ולכן נראה לנו שדינם פשוט במטבע שנפסל וצריך לתת עפ"י ערכם בזמן ההתחייבות במטבע החדש ובה כתב בעל "אגרות משה", יו"ד סימן קי"ד שרוב הבריות בישראל דעתם על הדולר, מפני הקשרים הכלכליים שבין שתי המדינות, אם כי אפשר לשער גם שהמצב היום בישראל שהשכר והמשכורת קשורים לאינדקס דעת רוב הבריות על האינדקס ויש לעיין בדבר.

זאת ועוד. יתכן שבזמן הט"ז לא היו כותבין "בסך הכל כתובה נדוניא ותוספת עולים לכך", שבזה קבלו הצדדים עליהם ערך מסוים, ולא שייך וניתן לחלק בין העיקר שהוא בכסף צורי ובין התוספת שהיא המטבע רגיל וברוב הכתובות בישראל וגם בנידון דידן כך כתבו: "סך הכל כתובה, נדוניא ותוספת עולים לסך וכו'" והרי יש כאן מיזוג של העיקר והתוספת ואפשר לומר ע"ז שברגע שהרב מסדר החו"ק כב"כ של הרבנות מקריא זאת והחתן חותם ומקבל עליו בקנין לפניו את ההתחייבות שייך ונעשה למעשה הכל "בתנאי בי"ד". לכן נראה לנו ברור שלגבי מטבע שהוחלף דינו כמטבע שנפסל ויש לשלם ערכו במטבע החדש ולגבי הפחות הזול "לב בי"ד מתנה" שמה שהשאירו חכמים לכל אחד, דהיינו שני הצדדים - לקבוע סכום הנדוניא והתוספת זהו לגבי הסכום אבל ברגע שכתבו וחתמו נעשה הכל כמעשה בי"ד, גם התנאים הפרטיים שהתנו ביניהם, וכך נראה מדברי הרב מרבותינו הראשונים והאחרונים בדין הכתובה ותנאיה ואכמ"ל.

כאמור, דעתנו שיש לחייב הבעל לשלם מלוא ההצמדה וזאת מכמה סיבות:

(א) מדובר בכתובה ולא במלוה.

(ב) חסרון התנאי אינו מעכב - הוא משום שכתובה במעשה בי"ד דמיא כלשון ראבי"ה בקונטרס "משפט-הכתובה" סימן תקקי"ט הוצ' מכוון הרי פישל ועיין בהערותינו שם, והובא בהגה"מ על הרמב"ם ה' אישות, והרי זה תלוי בדעת בי"ד, לברר ההצמדה ותנאיה בין לגבי העיקר ובין לגבי התוספת.

(ג) שלא כמו במלווה אין "דינא דמלכותא" כנגד ההצמדה שלא פרשוה הצדדים,

ואדרבא המלכות מסרה זאת גם מצדה לידי בי"ד (אם בכלל שייך זאת במדינה יהודית, לומר "דינא דמלכותא").

ד) את הסכום שבכתובה זו יש לדון כמו "מטבע שנפסלה", לגמרי, כי כתוב בכתובה "לירות ישראליות", ומטבע זו עברה ובטלה מן העולם והמטבע המקובלת העוברת לסוחר היום היא השקל החדש – ואולי יש מקום לומר, לכמה שיטות שצריך לתת שקלים חדשים, כערך הלירות הישראליות שהתחייב – אך הכרענו לאחר העיון שעליו לתת על פי ערך של אומדן דעתו בזמן ההתחייבות.

נוסיף עוד כי למיטב ידיעתנו דנה הרבנות הראשית לישראל עוד לפני כמה שנים והחליטה על העקרון של ההצמדה הכתובה, ואם כי עדיין לא פשטה תקנה זו – בעינה היא עומדת, וראוי לסמוך עליה, בדין זה.

לכן הכתובה והתוספת שבעל זה צריך לשלם לאשתו עולים לסך שלושים אלף ועוד ארבע מאות עשרים ושבע ש"ח (30,427 ש"ח).

(ע"פ ההערכה הבנקאית בדבר הערך הצמוד של הסכום שבכתובה בתאריך כתיבתה).

אמנם, ראינו בפס"ד ביה"ד הגדול בענין הצמדה – מש' מרן הגר"ש גורן שליט"א בהרחבה בענין הצמדת מזונות ליוקר המחיה, שאין לראות בהם הצמדה "לדבר שאינו קצוב" ולחוש לשיטת הרמב"ם שהתחייבות בדבר שאינו קצוב אינה תופסת, אע"פ שחלקו עליו כל הבאים אחריו, כמו שכתב בשו"ע חו"מ סימן ס', סעיף ב' (ראה כל לשונו בפסקי דין ח"א עמוד 236 ואילך). דעתו של הגר"ש שליט"א שדן שם באריכות בשיטת החתם סופר ו"החזון איש" הנ"ל – שבזמן של אינפלציה – התחייבות לסל מזונות כמוה כהתחייבות בדבר שהוא קצוב, ואינו משתנה. עוד כתב שם בקשר לדברי המהרש"ם שפחות הוא "מילתא דלא שכיח", וברור שהתייחס למלכות תוגרמה בזמנו ולא למדינות אחרות שבהן הוא "מילתא דשכיחא" וכפי שכתב בכנה"ג (חו"מ, סימן רכ"ה אות ל"ז) ובדברי הכנסת הגדולה, וכבר כתב כן הרדב"ז שהובא שם ועוד פוסקים זה פשוט. עי"ש שהכריעו הגר"ש גורן שליט"א

והגר"מ אליהו שליט"א שלא כחברם הגר"ק אפח שליט"א, שאין לראות בהצמדה התחייבות שרירותית ולקבל שלכך נתכון רבינו הרמב"ם בה' מלוה ולווה פכ"ה, הי"ג שהוא כשכר שאינו קצוב – והכריעו דין זה ברוב. לענ"ד, לפי המצב במדינת – ישראל, דבר מצוי הוא שההצמדה אינה אלא שמירת הערך של הכסף ותו לו – בענין מזונות – פשוט הוא שההסכם או הפסק, הינו: כדי פרנסתה והוצאותיה ועלית המדד מעלה הוצאותיה ודי למבין. על פי זה יש עלינו לגשת לפתרון בעית הכתובה והתוספת.

יש להוסיף כי "בענין כתובה – בין לשיטה שהיא "מדאורייתא" ובין לשיטה שהיא "מדברנו" עיקר הטעם הוא: "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה" – וברור ופשוט ששמירת הערך היא חיונית – הן לגבי עיקר כתובה וכן לגבי התוספת והן לגבי מה שהביאה לו – שהוא כנכסי צאן ברזל (רמ"א אה"ע סי' ס"ו סעיף א' עי"ש).

יש להבחין בין המקרה דנן ובין המקרה שנידון בבית הדין הגדול בשנת תשמ"א ופורסם בפד"ר יא עמ' 362, שם הכילה הכתובה התחייבות של 200 זוז דאורייתא, תוספת של 200 זקוקים ועוד תוספת של 30,000 ל"י, והדיינים חישבו את ערך הכסף לפי משקלו והוסיפה את הסכום הנקוב בלירות ללא כל הצמדה. אמנם, אין הכתובה שבמקרה הנידון שם לפנינו, אך ניתן לשער שלפי "נוסח הכתובה ההיא היו כשלושים אלף ל"י נוספים מחוץ למאתיים זקוקים כסף צרוף שהודה וקבל על עצמו, וחוף מן הכתובה הנ"ל של בתולה דאורייתא ולכן חייבו את שני הסכומים הזוהבים והזוזים בכסף, לפי החישוב, והל"י הנוספים כמבואר בפסקם.

מה שאין כן במקרה שלפנינו, שברור שהסך מאה שמונים וחמש אלף ל"י הם "סך הכל כתובה, נדוניא ותוספת" – והרי הוא לענ"ד כמו שהסכימו הצדדים ביניהם שזה הסך הכולל והמגיע, ולא כתוספת על כתובה דאורייתא והנדוניא שהודה בה וקבל על עצמו בלבד.

זאת ועוד: יש הבדל עקרוני בין המצב בזמן מתן הפסק הנ"ל ובין זמננו – אז היתה הל"י לכל היותר מטבע שנפחת והלכו הגאונים בעלי הפסק בשיטת רוב הפוסקים ודלא כהמרש"ם שהבאנו לעיל ופסקו לו שישלם התוספת בל"י שאינם צמודים. מה שאין כן בנדון דידן שהל"י כבר מזמן שבקה חיים לכל חי והוא כמטבע שנפסל לגמרי, ובכך כמו שכתבנו לעיל

נ"ל שהכל יודו, שיש לשלם בשער היוצא – ולכאורה היה עלינו לקבל הערכת הצדדים כמו שהסכימו ביניהם ולחייב מאה ושמונים אלף שקלים חדשים, אלא משום ששייך כאן אולי "יד בעל השטר על התחונה", לחשב לפי הערך המעשי שהיה בזמן כתיבת הכתובה על פי האינדקס, או הדולר ולחייב הבעל לשלם כן כיום". אמנם יש מקום לשאול "אם שייך כאן "יד בעל השטר על התחונה" לגבי הסכומים שהם "מדאורייתא" או אפילו מתקנת חכמים – שזה תלוי במה שחייבה תורה או חכמים וזה שייך רק אולי במה שהתחייב בכספים להוסיף ולהתחייב משלו ומרצונו החופשי – וכמ"ש לעיל, ואמנם לכאורה מאחר שהכתובה כמעשה בי"ד דמיא, הכל תלוי בדעת בית דין ואין זה כשטר חוב רגיל (ועיין מה שכתבנו בזה בקונטרס משפטי הכתובה, ספר ראבי"ה ח"ג בהוצאת מכון הרי פישל) ואכמ"ל".

אומנם יש לפנינו ברירה לאמוד דעתו בערך הדולרי, או בערך האינדקס. לענ"ד הדולר לכאורה אינו מטבע ישראלי וסתם התחייבות צמודה יש לאמוד בערך השוק של המטבע לקנות "סל המזונות", באותה שעה ולפי אותו עקרון עלינו ללכת בנידון דידן ולחשב הכתובה על פי האינדקס – ולכן יש לחשב את חוב הכתובה הזאת, לפי מאה ושמונים אלף ל"י צמודים לאינדקס – שהם כיום כאמור ס"ה 30 אלף ועוד 427 שקלים חדשים.

אמנם אילו הלכנו לפי דעת הממשלה ובנק-ישראל, היה לכאורה ראוי לחקור אחרי ערך ההצמדה לדולר או לסל המטבעות שמכוון על בנק-ישראל ונוהג בבנקים – אלא שכאמור לענ"ד יש לאמוד דעת בי"ד והצדדים ולכן העדפנו את ההצמדה לאינדקס.

נעיר עוד שלא נזקקנו לטענת כב' המלומד של הבעל שכתובה זו לא כתובה "מדאורייתא", משום שלא חשבנו ערך הכסף לפי דאורייתא ודרבנן, אלא על-פי ערך המטבע הישראלית שהכל עליו הבעל כהערכה כוללת ולא שייך בזה, כל חילוקי החישובים של כסף צורי דאורייתא או כסף מדינר דרבנן – אמנם, גם אילו הלכנו בדרך זו – לענ"ד סתם כתובה שכתוב בה "דחזי לך נמאי" או סתם דחזי לך הרי זה כדאורייתא, לפחות לגבי העיקר ויש מקורות וטעמים לכך ואכמ"ל – ואילו הלכנו בדרך זו היה על הבעל לשלם סכום גדול. אלא שלענ"ד יש ללכת אחרי אומדן

דעת הצדדים ותנאי בית-הדין בזמן הכתובה והצמיד סך הכל של ההתחייבות לערך השוק של המטבע ולכן מכל האמור ברור לדעתנו: על הבעל לשלם לאשה מיד את הסך 30,427 ש"ח - כפרעון כלל כתובתה".

תיק מס' מב/1530
ניתן באב תשמ"ז

13. מה הבסיס להצמדת ערך הכתובה? האם יש להצמיד את הכתובה לדולר או למדד? האם אין בהצמדה זו משום איסור ריבית?

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

ההרכב המיוחד שבראשות ראש אבות בתי הדין (לשעבר):
הרב שאר ישוב כהן - הרב הראשי לחיפה

העובדות:

לאחר סכסוך ממושך בו תבע הבעל להתגרש והאשה רצתה בשלום בית, השתכנע בית הדין כי על הצדדים להתגרש זה מזה, ויפה שעה אחת קודם. ביה"ד פסק שעל האשה לקבל את מלוא כתובתה אלא שנתעורר בו דיון לגבי דרך ההצמדה של הסכום הנקוב בה: לדולר או למדד.

נפסק:

"הנני מצטרף לחישוב שנעשה ע"י חברנו הדיין הרב קולר שליט"א; ולמסקנה: שעל הבעל לשלם לאשה כתובתה לפי ערך הדולרי שחושב במדויק ע"י חברנו, - ולפי השער היציג ביום התשלום, אע"פ שדעתנו נוטה יותר להצמדה לאינדקס.

לחיבת העיון נוסף ונסביר:

ענין התחייבות הכתובה אינו תלוי באומדן דעת הצדדים. לגבי "העיקר" של הכתובה, בודאי, שההתחייבות לערך, שהסכימו עליו הצדדים בזמן הכתובה, שרירה וקיימת. אכן גם במה שנוגע לגבי ה"תוספת" ושכנגדה, הכולל מה שנאמר בכתובה על "סך הכל, כתובה ונדוניה ותוספת" - למרות שלא הותנה במפורש בין הצדדים, ענין ההצמדה, הרי לדעתנו יש לומר על כך: "לב ביה"ד מתנה על כך" -

שכל התחייבויות הכתובה תלויות בדעת ביה"ד, והן כ"מעשה ביה"ד", כמו שכתב רבינו הראב"ה בקונטרס "משפטי הכתובה" שלו. (מהדורת מכון הרי פישל, עמ' רא"א). אמנם בפסה"ד הקודם נכתב שיש להצמיד למדד אך כאן יש להסכים לדעת הדיינים האחרים שסברו כי יש להצמיד את הכתובה לדולר, משום שבערך הדולר ישנה יותר קביעות. וכבר כתב הרב משה פיינשטיין באגרות משה' שקרן גמ"ח הפועלת בישראל יכולה להלוות את כספה בדולרים "שהוא עיקר החשבון בא"י".

לכאורה ישנה בעיה עם ההסתמכות על דברי מהרש"ם שאזכרו בפסה"ד הקודם, שהרי הוא בונה את דבריו על העובדה שהמלווה לא התנה את ביצוע ההצמדה משום שלא יכול היה לשער את הפיחות שהוא "דבר שלא שכיח". והרי בימינו הדבר שכיח מאוד, וממילא מי שלא התנה במפורש על ההצמדה כביכול ויתר עליה! אלא שגם אם לא היתה התניה מפורשת ניתן להניח כי האשה סמכה על דעת ביה"ד ועל דעת הרב מסדר הקידושין המוסמך על ידי ביה"ד, שהרי הכתובה היא תנאי ביה"ד "שלא תהא קלה בעיניו להוציאה", וכאמור בפסה"ד הקודם: על ביה"ד לעשות כהוגן ותפקידו הוא לשמור על ערך הכתובה כדי שתמלא את ייעודה.

"והנה: מן הראוי היה שהרבנות הראשית תתנה במפורש תנאי כזה בענין הכתובה, ואמנם בזמנו דומני שנדון והוחלט הדבר באופן עקרוני כך, ולא ראיתי שנתפרסמה תקנה זו ברבים, ונתפשטה ברבים. אע"פ כן דעתנו שלב ביה"ד מתנה על כל כתובה, שיהא כל הסכום שבכתובה צמוד לערכו הדולרי, ביום כתיבת הכתובה".

יש להדגיש כי אין בהצמדת הכתובה משום חשש ריבית. המקורות החוששים לכך במקרה בו פוחת המטבע עוסקים בהלוואה. "ובודאי לא שייך כלל בענין - הכתובה - אפילו משעת העמדה לדין, שאין כאן כלל ענין "אגר-נטר", ולא אפילו "אבק-רבי" בשמירת ערך הכתובה כיון שהיא תקנת בית-דין, ועקרה-דאורייתא, וכל הנוסף: דרבנן, לכמה שיטות, ואפילו דינה כשטר - אין בשמירת ערכה שאמרו חכמים: שלא תהא בעיניו קלה - משום רבית כלל וכלל, ופשוט ואכמ"ל.

בכלל יש לדון באופן עקרוני אם הלואה שהתנו עליה שישלמו אותה לפי ערך קבוע מראש - אם יש בכך משום חשש רבית. אפשר לטעון שהיא כמלוה מעות "על המטבע" - אם הצמיד לערך הדולר - ואפילו

אם הצמיד לאינדקס. אין אלמנט הזמן שחלף קובע, כי הערך נשאר אותו הערך ב"נקודות" גם אם המטבע הולכת ופוחתת ומוזלת.

בענין הצמדה לדולר או לאינדקס אם אין בה משום ריבית. ראה מש' מרן הגרצ"פ פרנק זצ"ל בהר צבי בענין מכירת בשר לפני יציאת השער ומה שנסתפק הוא לפי שמחוסר מלאכות שחיטה וכו' ולכן שאלה אם זה נקרא שיש לו מאותו המין ובודאי שהוא דבר שבא לעולם ועי' מ"ש בענין העברת סחורות צמודה לדולר (שם יו"ד סימן ק"ל וקל"ה) - ואולי יש לצרף בענינו שכל ההתחייבות תלויה בדעת חכמים והוא תקנת חכמים בתנאי כתובה הקשורה בשלום בית שאין לך מצוה גדולה הימנה ולא שייך כלל לזמן שחלף ובודאי שאין "אגר נטר" ולא גרע ממ"ש בס' ברכי-יוסף יו"ד קס"ט בענין ממוני הציבור שבארץ-ישראל לצורך ישוב א"י שצדד להתיר מלווה רבית ממש וכך פסק בהר צבי שם בענין שטרות הכוללים".

"אמנם, לענ"ד, ענין שמירת ערך התחייבות בין בני זוג, לכאורה, ההצמדה לאינדקס עדיפה - אך באמת דבר זה תלוי בשווא דדיינין, ועל מה דעת רוב הבריות סומכת, בהתחייבות זו, ולכן אני מצטרף לפס"ד, לחייב הבעל בתשלום ערך הדולרי, כנקוב בהחלטת ביה"ד.

למירור זה ראו גם פסק דין 8